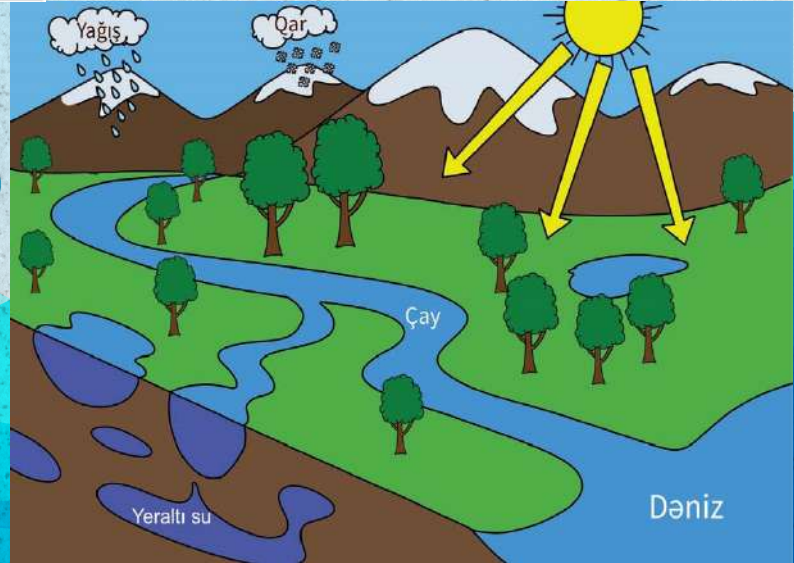

Suyun keyfiyyətinin qorunması

IX-XI siniflər

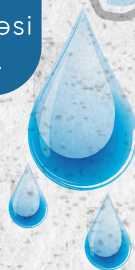

Suyun keyfiyyətinin qorunması

Yer üzündə mövcud olan suların yalnız 1%-i insanlar üçün əlçatandır. Okeanlardakı və dənizlərdəki su duzlu olduğundan insanların istifadəsi üçün yararsızdır. Yer kürəsindəki suların 71%-i duzlidir. Şirin suların əksər hissəsi buzlaqlarda və yerin dərin qatlarında toplanmışdır və beləliklə onlardan istifadə ya mümkün deyil, ya da kifayət qədər baha başa gəlir.

İnsanlar üçün əlçatan suyun qıt olmasına baxmayaraq, həm də güclü təzyiq altındadır və böyük bir qismi çirklənməyə məruz qalır. Həqiqətən də, suyun çirklənməsi global miqyasda havanın çirklənməsi və iqlim dəyişikliyi ilə birlikdə ən aktual ekoloji problemlərdən biridir.

Suyun çirklənməsi nədir? Suyun çirklənməsi su obyektlərinin (çaylar, göllər, dənizlər və okeanlar, yeraltı sular və s.) adətən insan fəaliyyəti nəticəsində baş verən çirklənmədir. Suyun çirklənməsi əsasən insan fəaliyyəti ilə bağlı olsa da, bəzən təbii amillər (məsələn, vulkanlar, heyvanların qalıqları, çayların səbəb olduğu sellər və s.) səbəbindən də baş verir.

Suyun çirklənməsi müxtəlif çirkablar, hissəciklər, kimyəvi maddələr, çirkab suları və s. olan çirkləndiricilər adekvat təmizlənmədən su obyektlərinə birbaşa və ya dolaylı yolla axıdıldıqda baş verir. Su obyektlərində müşahidə olunan çirklənmənin əsas mənbəyi insan fəaliyyətidir.

Bunları bilmək maraqlıdır

Minamata xəstəliyi

1908-ci ildə Yaponiyanın Minamata şəhərində pestisid zavodu fəaliyyətə başladı. illər keçdikcə zavodun istehsal etdiyi tullantılar Minamata yaxınlığında Minamata körfəzinə atıldı. Tullantıların bir hissəsini civə sulfatı təşkil edirdi. Körfəzə atılan qalıqlar ixtiofaunanı çirkləndirdi. Minamata sakinlərinin əksəriyyəti pul qazanmaq üçün Minamata körfəzində balıq tutan balıqçılar idi. Nəticədə Minamata sakinlərinin bədənlərində civənin yüksək konsentrasiyası ilə əlaqəli xəstəlik aşkar edildi. Bu xəstəliyə Minamata xəstəliyi deyilirdi. Bu fakt aşkar edildikdən sonra beynəlxalq ictimaiyyət hazırda Minamata Konvensiyası kimi tanınan beynəlxalq sazişdə əks olunan ətraf mühitə nəzarətsiz civənin atılması-na qarşı mübarizə aparmaq məqsədilə səfərbər oldu.

Çirklənmiş su təkcə suda yaşayan canlı orqanizmlərə deyil, həmçinin yaşamağı üçün suyun zəruri olduğu bütün canlı orqanizmlərə təhlükə törədir. Buraya Yer kürəsindəki demək olar ki, bütün canlı orqanizmlər aiddir. Suyun çirklənməsi təkcə müəyyən növlərə deyil, yer üzündəki bütün canlılara təsir edir.

Suyun çirklənməsi su orqanizmlərini (balıqlar, yosunlar, onurğasızlar və s.) məhv olmasına səbəb olur. Suyun çirklənməsi, xüsusilə az inkişaf etmiş ölkələrdə mövcud bir çox xəstəliklərin daha da kəskinləşməsinə səbəb olur. Qida zəncirindəki aşağı səviyyəli su orqanizmlər çirklənmiş sudan qida yolu ilə təhlükəli maddələri mənimsədikdə bu, çox vaxt bütün qida zəncirinə təsir göstərir və nəticədə bu maddələr zəncirdəki yuxarı səviyyəli orqanizmlərin orqanlarına da daxil olur. Eyni şəkildə bu təhlükəli maddələr insan bədəninə də daxil ola bilər.

Vəziyyəti nəzərə alsaq, dünya əhalisinin bu problemlə mübarizədə birgə səy göstərməsi zəruridir, lakin bu səylər ilk öncə fərdi səviyyədən başlayır. Hər birimiz problemi dərk etməli və gündəlik həyatımızda suyun çirklənməsi ilə mübarizə aparmalıyıq. Bunu etmək olduqca sadədir və yalnız verdişlərimizi və yanaşmalarımızı dəyişməyi tələb edir. Məsələn, birdəfəlik istifadə edilən əşyalardan (məsələn, plastik və sellofan əşyalar əsas çirkləndiricilərdən sayılır) istifadəni dayandırın, gündəlik həyatda kimyəvi maddələrin istifadəsini azaldın və ya ətraf mühit üçün təhlükəsiz olan maddələrdən (gübrələr, bitkilərin mühafizəsi üçün məhsullar, yuyucu tozlar və s.) istifadə etməklə ətraf mühitin çirklənməsini maksimum dərəcədə azaldın.

Bunu özünüz edin

- Şəhərinizdə sənaye, kənd təsərrüfatı və məişətin hansı ətraf mühit çirklənməsinə səbəb ola biləcəyini müzakirə və təhlil edin. Yaşadığınız ərazidə bu cür çirklənmə ilə bağlı bəzi nümunələr göstərin. Nəhayət təqdimatlar (infoqrafika) hazırlayın və bunu müəlliminiz və sinif yoldaşlarınızla müzakirə edin.
- Ətrafınızdakı suyun çirklənməsinin qarşısının necə alınma biləcəyini sinif yoldaşlarınızla müzakirə edin.

WWW.KURA-RIVER.ORG